

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu, 1992 yılında Rio de Janeiro'da düzenlenen BM Çevre ve Kalkınma Konferansında dünyada suyun giderek artan öneminden dolayı her yıl 22 Mart gününün **Dünya Su Günü** olarak kutlanmasına karar vermiştir. Suyun önemi ile ilgili bilincin geliştirilmesi ve Konferansın sonuç bildirgesinde sunulan önerilerin uygulanmasının sağlanması için, bütün ülkelerin ulusal düzeyde konferans, seminer, sergi, yayın ve doküman dağıtımı gibi bir dizi etkinlik yapmasını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Türkiye "su zengini" bir ülke değildir. Bilakis, mevcut nüfus artış hızı dikkate alındığında, teknik ve ekonomik olarak kullanılabilir su potansiyelimizin tamamının geliştirilmesi durumunda dahi 30 yıl içerisinde "su kısıtı" yaşayan bir ülke durumuna gelecektir. Bu sebeple, mevcut su kaynaklarının geliştirilerek su tasarrufu ve geri kazanımı sağlayacak yöntemlerle sürdürülebilir kullanımının sağlanması önem arz etmektedir.

Bireylerin en temel gereksinimi olan su başlıca ekonomik faaliyetlere kaynaklık etme özelliği ile ulusların devamlılığı için yaşamsal bir kaynaktır. Sosyal ve ekonomik faaliyetlerin sürmesi büyük ölçüde temiz ve yeterli su arzına sahip olmaya bağlıdır. Su kaynaklarının geliştirilmesi ekonomik üretkenlik ve sosyal refaha doğrudan katkı yapmaktadır. Öte yandan, nüfus ve ekonomik faaliyetler arttıkça birçok ülke hızla su sıkıntısı çeker duruma gelmekte ya da ekonomik gelişmeleri kısıtlanmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma politikası doğrultusunda, su kaynaklarını tasarruflu kullanma bilinci yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası her düzeyde geliştirilmelidir.

Su, hayatın kaynağı, dünyanın 3/4'ü; vücudumuzun % 80'i su. Kana kana içtiğimiz, duş yaptığımız, yağmur olup yağdığında sevdiğimiz ama sel olup aktığında korktuğumuz su.

Su insan için çok önemli. Ama öte yandan da dünya nüfusunun artması, küresel ısınmaya bağlı iklim değişiklikleri, suyun yeryüzündeki dağılımı ve kullanım şekli, su ile ilgili ciddi sorunların ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

Su, yeryüzünde yaşayan insanların geçici olarak sahip oldukları, kendi yaşamları için olduğu kadar gelecek neslin yaşamları için de korumak ve geliştirmek zorunda oldukları kıt bir kaynaktır. Suyun gelecek nesillere zarar görmeden aktarılması hem bir gereklilik hem de gelecek nesillerin temel hakkıdır. Bu yüzden su kaynaklarının geliştirilmesinde temel yaklaşım çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik esaslarına dayanmalıdır.

Güvenilir ve yeterli veriye dayalı olarak geliştirilen projeler ile su kaynakları üzerinde depolamaların ve diğer yapıların yapılması kullanıcılara uygun miktar ve kalitede suyun sunulabilmesine hizmet etmektedir. Ayrıca, özellikle son yıllarda iklim değişikliğinin bir sonucu olarak ortaya çıkan olağandışı durumlar (taşkınlar ve kuraklık), bu durumlarla mücadele açısından da su kaynakları geliştirme projelerinin önemini bir kez daha ortaya çıkarmıştır.

Su kaynaklarının geliştirilmesi kadar bu kaynakların korunması ve bu kaynaklar üzerinde yapılan yapıların da doğru

kullanılarak korunması, bunların gelecek nesillerin de istifadesine sunulabilmesi açısından önemlidir. Bu sebeple tüm seviyedeki kullanıcıların su kaynaklarının korunması, kirlenmemesi, tasarruflu kullanılması ve bu kaynaklar üzerinde geliştirilen projelerin önemi, doğru kullanılması ve korunması konularında eğitilmesi büyük önem arz etmektedir.

Su, günümüzde kıt ve değerli bir kaynak olması sebebi ile bu kaynağın en verimli şekilde kullanılması gerektiği dünyaca kabul edilmiş bir gerçektir. Türkiye’de var olan suyun kullanımı üzerine çok sayıda kurum ve kuruluşun yetkisi ve görevi vardır. Su konusuna birçok kurum müdahildir ancak kararların alınması ve sorunların giderilmesi durumlarında sıkıntılar yaşanabilmektedir.

Su, içme-kullanma, sulama, endüstri, enerji üretimi, turizm, doğal hayatın sürdürülebilmesi gibi kullanım açısından birçok alana bölündüğü için ve bu konularda çalışan kurumlar arasında koordinasyon eksikliği bulunmasından dolayı bu konu hususunda ciddi karışıklıklar yaşanmaktadır

Türkiye’de kurumsal yapıdaki değişimler (kurumların birleştirilmesi ya da kapatılması, kurumların yetki ve sorumluluklarının değiştirilmesi vb. gibi) su yönetimine olumsuz yönde etki eden bir diğer etmendir. Bu değişimler birikim ve tecrübeye dayalı çalışmaları ve yapılan planlamaların özellikle uzun vadede uygulanmalarını güçleştirmektedir. Bunun yanında Türkiye’nin AB Müktesebatı kapsamında yerine getirmesi gereken kimi konularda da değişiklikler görülebilmektedir. Bu süreçte yeni mevzuatlar oluşturulmaya ve mevcut mevzuat bu çalışmalara adapte edilmeye çalışılmaktadır.

Su kaynakları dünyada olduğu gibi ülkemizde de sabittir. Ancak çok dikkatli ve akıllıca geliştirerek bizden sonraki nesillere de bize bırakılan miktar ve kalitede bırakabiliriz. Bu bizim için yerine getirilmesi gereken en önemli görevdir. Zira su hayatın kaynağı olan en önemli maddedir.

Su kaynakları geliştirilmesinde başlıca temel yaklaşım kurumların kendi görev ve yetkilerinin üstünde olmalıdır. Yani su kaynaklarının geliştirilmesi sadece suyun kalite ve miktarının korunması, sadece enerji üretilmesi, sadece depolama yapılması, vs. olmamalıdır. Gerektiğinde yukarıda belirtilen hizmetlerin tamamı seçilebilirken gerektiğinde de hiçbiri seçilmeden su kaynağı olduğu gibi bırakılabilir. Ya da hangi proje seçilirse seçilsin, kurumlar yetki ve görev sorumlulukları çerçevesinde projenin karşısında olmak yerine uygun çözüm bulmak için çalışmalıdırlar.

Kıt kaynak yönetimi ekonominin temel unsurlarındandır. Ekonomik açıdan temel yaklaşım ise kullanıcıların dahil olduğu, kaynağın sosyal, ekonomik ve çevresel faydalarının göz önüne alınarak sektörsel bazda koydukları katkılar ile kaynağın kendi finansal sürdürülebilirliğini sağlaması olmalıdır. Bu anlayıştaki temel sebep insanların projeyi sahiplenmesinin sağlanmasıdır.

Su kaynaklarının geliştirilmesi ile ilgili olarak yukarıdaki bölümlerde bahsedilen sorunların çözümü ve su kaynaklarımızın sürdürülebilir kullanımının sağlanmasının temini maksadıyla aşağıda sıralanan öneriler geliştirilmiştir:

Su havzaları entegre yönetilmeli, yerel yönetici ve karar vericiler bu konuda eğitilmelidir.

Su kaynakları geliştirmesi çalışmaları havza bazında yapılmalıdır. Bunu yaparken de tarafsızlığa, ekosisteme, sürdürülebilirliğe çok önem verilmeli ve bütün paydaşların bir araya getirilmesine dikkat edilmelidir. Üst havzada yapılan bir değişikliğin alt havzayı etkileyeceği, birkaç küçük yapının vereceği potansiyelin daha fazlasının uygun bir yere yapılan tek bir büyük yapıyla sağlanabileceği veya tersi gibi durumlar göz ardı edilmemelidir.

Bir su kaynağından doğru ve verimli bir şekilde istifade edilebilmesi için gerekli su bilgilerinin sağlıklı olması uzun süreli gözlem yapılmasına bağlıdır. Bu sebeple, ihtiyaç anında gerekli ve yeterli veriye sahip olabilmek için izleme çalışmalarının vakitlice başlatılması gereklidir.

Su kaynakları ile bu kaynakları kullanıma sunmak için geliştirilen su yapılarının korunması ve doğru kullanılması için halkın bilinçlendirilmesi gereklidir. Bu sebeple de halkın (özellikle çocukların ve kadınların) eğitilmesi için her türlü araçtan (okullarda eğitim ile sözlü, yazılı ve görsel yayın organları) faydalanılmalı ve gerektiğinde de ceza

vermekten kaçınılmamalıdır.

Kullanılmış suların (arıtılmış atıksular, sulamadan dönen sular) ve yağmur suyunun geri kazanımı konusunda ilgili kurum ve kuruluşların (belediyeler, sulama birlikleri, sanayi kuruluşları) daha fazla çalışma yapması gereklidir.

İçme suyu şebekelerinde meydana gelen kayıp ve kaçakların tespit edilerek bunların azaltılması için gerekli çalışmalar yapılmalı ve kayıp kaçak oranı makul seviyeye düşürülmelidir.

Sulama sistemlerindeki kayıplar azaltılmalı, kayıpları azaltmak için uygun sulama yöntemi seçilmeli, sulama projelerinin geliştirilmesi aşamasında ise bitki deseni kullanılabilecek su miktarına göre belirlenmelidir

Yeni sulama projeleri su tasarrufu sağlayacak şekilde geliştirilmeli, mevcut sulama sistemleri de topografik ve hidrolik şartların elverdiği ölçüde su tasarrufu sağlayacak şekilde rehabilite edilmelidir.

Mevcut mevzuat bugünün şartlarına ve imkanlarına göre güncelleştirilmelidir.

İhtiyaçlar doğrultusunda kullanılan sular doğru tespit edilmeli, kullanımlar kayıt altına alınmalı ve gereğinden fazla kullandırılmamalıdır.

Gelecek nesiller için kirletenlere yönelik cezalar ağırlaştırılmalı, gerekiyorsa kirletenler eğitimden geçirilmeli, bu eğitimlere rağmen hala kirletiyorlarsa özgürlüklerinin kısıtlanması sağlanmalı, para cezası yerine hapis cezası getirilmelidir.

Yeraltısularına daha fazla önem verilmeli, su kullanımında en son değerlendirmeyi düşüneceğimiz bir varlık olarak görülmeli, olağanüstü durumlar (kuraklık, nükleer savaş vb.) gibi riskler düşünülerek yeraltısuyu kaynakları kalite ve rezerv olarak en iyi şekilde muhafaza edilmelidir.

Mevcut yeraltısuyu kullanımları yakın takip altında olmalı ve gerektiğinde kuyulardan fazla su çekilmesi önlenmeli hatta kuyular kapatılmalıdır.

Yeraltısuyunu Suni Besleme teknikleri araştırılarak ivedilikle uygulanmalı, yeraltısuyunu besleme maksatlı ve yeraltısuyunu besleyecek nitelikte gölet ve depolamalar yapılmalı, yeraltısuyu rezervi artırılmalıdır.

Yeraltından denize boşalan kaynaklarımız tespit edilerek bu kaynakları yeraltı barajı yaparak kullanabilme imkanları araştırılmalıdır. Ayrıca boşa akan büyük debili karstik kaynaklarımızın yeraltında depolanmasının uygun olup olmadığı araştırılarak boşalım kotunu yükselterek yeraltısuyu rezervinin artırılması sağlanmalıdır.

Su kaynaklarının geliştirilebilmesi için ülkemize hatta havzalara uygun modeller geliştirilmelidir.

Üniversiteler ile uygulamacı kamu kuruluşlarının ortak çalışması imkanları artırılmalıdır.

Havza Yönetim Planları ülkemiz planlama sistemine ve sürecine eklemlenmelidir. Bu planlar Kalkınma Planları ile başlayan ve Çevre Düzeni Planları, Bölge Planları, İmar Planları ile devam eden hiyerarşideki her plan ile ilişkilendirilmeli, birbirleri arasında atıflar yapılmalıdır.

Havza bazlı sektörel su tahsislerine geçiş süreci hızlandırılmalıdır. Havzaların su potansiyelleri gözden geçirilerek su taleplerinin mevcut durumları ve projekte edilen değerler doğrultusunda suyun üst ölçekte sektörler arası dağıtımına ilişkin çalışmalara hız verilmelidir.

Suyla ilgili her türlü çalışmanın temelini oluşturan gerçek su potansiyelimiz ile ilgili envanter çalışmalarına destek verilmelidir. Havzaların mevcuttaki su potansiyelinin (yeraltı, yüzeysel, geri kullanılabilir atık sular vs.) gerek miktar gerekse kalite açısından tespit edilmesi için kurumlar arası koordinasyon sağlanmalıdır.

Havza su kaynaklarının miktar ve nitelik açısından korunabilmesi ve geliştirilebilmesi için su kaynakları verisinin yanında bu su kaynaklarının kimler tarafından (sulama birlikleri, belediyeler, OSBler, vb. gibi) ne kadar

kullanıldığına ilişkin veriler de toparlanmalıdır.

Su kaynakları havza bazında geliştirilmelidir. Ancak bu demek değildir ki havzalar arası su transferi mümkün değildir. Zira ülkemizin değişken iklim şartları, bölgeler arası nüfus yoğunluğu farklılıkları gibi unsurlar dikkate alındığında ve su kullanımında birinci önceliğin içme suyu olduğu göz önüne alınınca bu miktarı sağlayabilmek için; havzada başka maksatlar için kullanılan su miktarını azaltma, gerekirse yasaklama ve komşu havzalardan su transferi kaçınılmaz olabilir.

Su kullanımında öncelik sırasının ne olduğu unutulmamalı ve gerektiğinde bazı sektörler için diğer sektör projelerinden vazgeçilebilmelidir. Bu da su konusunda, gerektiğinde belediyeler dahil bütün sektörlerle müdahale edecek bir üst düzey kurumun çok dikkatli bir şekilde bütün su kaynakları kullanımını ve ilgili sektörleri denetlemesini gerektirmektedir.

KAYNAK, Su Kaynakları Çalışma Gurubu Raporu